

ВИЗНАЧЕННЯ ЗОВНІШНІХ ТА ВНУТРІШНІХ ФАКТОРІВ ВПЛИВУ НА ФОРМУВАННЯ СТРУКТУРИ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

УДК 658.147

Фальченко О.Є., студентка 4 курсу
факультету економіки і права
ХНЕУ ім. С. Кузнеця,

На сучасному етапі економічного розвитку України перед підприємствами постала проблема оптимізації структури капіталу та забезпечення належного рівня фінансової безпеки, саме тому процес урахування сукупності внутрішніх та зовнішніх факторів, які впливають на вибір джерел фінансування набуває значної актуальності.

Проблеми формування структури капіталу, її вплив на результати діяльності підприємства висвітлені у працях Бланка І.О., Литовченко О.Ю., Викиданець І.В., Стеценка Б.Т., Максимової Ю.Б. та ін.[1-5].

Метою статті є визначення внутрішніх та зовнішніх факторів впливу на формування структури капіталу підприємства.

У процесі операційної, фінансової та інвестиційної діяльності відбувається безперервний процес кругообігу капіталу, змінюються структура засобів і джерел їх формування, наявність і потреба у фінансових ресурсах і як наслідок - фінансовий стан організації, зовнішнім проявом якого виступає платоспроможність[1]. Теорія структури капіталу має широку галузь практичного застосування, представляючи собою основу вибору певних стратегічних рішень для успішного фінансового розвитку підприємства. Отже, структура капіталу - це співвідношення довгострокового і короткострокового позикового капіталу підприємства і всіх форм власного капіталу підприємства, що залучаються для вирішення власних довгострокових завдань. Оптимальною структурою капіталу організації є таке співвідношення використання власних і позикових коштів, яке забезпечує максимальну ринкову оцінку всього капіталу, а, отже, і самої організації[2].

Однією з центральних проблем сучасної теорії структури капіталу є вибір факторів, що визначають рішення організацій в галузі формування структури капіталу. Фактори, що впливають на структуру капіталу організацій, необхідно поділити на дві групи - внутрішні і зовнішні фактори (рис.1).

Рис.1 Класифікація факторів впливу на формування структури капіталу

Дослідження факторів структури капіталу організацій необхідно для більш глибокого розуміння мотивів такого вибору і обґрунтування стратегічних планів підприємства, а також для розвитку нових механізмів контролю з боку власників підприємств.

В основі класифікації внутрішніх факторів лежать найбільш відомі сучасні концепції структури капіталу підприємства. Ця група факторів повністю залежить від діяльності підприємства, характеру прийнятих рішень, його фінансової стратегії, а, отже, піддається впливу і зміні з боку цього підприємства. Таким чином, було виявлено, що згідно з компромісної концепції, суть якої полягає в тому, що рішення про вибір оптимальної структури капіталу визначається як компроміс між вигодами від податкового щита, що виникає при виплаті відсотків з позикового капіталу і витратами пов'язаними з фінансовими труднощами (або непрямыми витратами банкрутства), основними факторами впливу є: ступінь оподаткування прибутку і розмір витрат банкрутства[3]. Згідно з концепцією ієрархії, в якій між зовнішніми інвесторами та менеджерами організацій існують інформаційна невірноваженість, що призводить до того, що організації віддають перевагу, перш за все, внутрішнім джерелам, і тільки потім зовнішнім, суттєвими факторами впливу вважаються: частка основних засобів в активах, рентабельність активів, поточна ліквідність активів, фінансова гнучкість, масштаб діяльності підприємства. Також важливим фактором виступає ступінь контролю управління організації власником[4].

Друга група факторів обумовлена зовнішнім середовищем і не залежить від прийнятих рішень з боку організації. Аналізуючи зовнішні фактори впливу на структуру капіталу зазвичай увага приділяється лише локальним факторам, тобто розглядається взаємодія між підприємствами певного регіону або галузеві фактори та зовсім не враховується вплив світової економіки та макроекономічних факторів. Все це не дозволяє в повному обсязі визначити всі фактори впливу зовнішнього середовища та їх вплив на структуру капіталу. Отже до факторів зовнішнього середовища можна віднести у першу чергу: загальний політичний клімат у державі, стабільність політичного стану,

напрямки розвитку політичної системи, ступінь розвитку міжнародного співробітництва тощо. Поряд із цим, також важливим чинником є існуюча законодавча та нормативно-правова база, тобто ефективність законів і підзаконних актів у галузі оподаткування підприємств, ступінь розвитку існуючої законодавчої бази, вплив нормативно-правових актів на підприємницьку діяльність, нормативно-законодавче регулювання фінансово-кредитного сектору економіки, антимонопольне законодавство тощо. Наступною групою факторів є фінансові фактори, їх необхідно враховувати, зокрема, при виборі джерел фінансування. До них відносяться грошово-кредитна політика НБУ, її вплив на формування структури капіталу здійснюється через облікову політику та рефінансування комерційних банків. Зростання облікової ставки НБУ призводить до підвищення вартості позикових ресурсів для підприємств і зміни структури капіталу у вигляді збільшення обсягу власного капіталу і навпаки. Іншим фактором є кон'юнктура фінансового ринку, що має вплив на залучення власного капіталу із зовнішніх джерел - при зростанні рівня позикового відсотка зростають і вимоги інвесторів до норми прибутку на вкладений капітал[5]. Наступним фактором є стійкість національної валюти, із зміною курсу якої виникають курсові різниці, які збільшують або зменшують обсяг власного капіталу підприємства. Також значний вплив має розвиток страхового ринку, оскільки страхування є одним із основних методів захисту майна підприємств. Безпосередній вплив також мають загальноекономічні фактори. До цієї групи факторів відносять галузеві особливості діяльності підприємства. Також значний вплив на структуру капіталу має платоспроможний попит, зміна якого призводить до зміни обсягів виробництва, яка у свою чергу має вплив на витрати та доходи підприємства, а отже, і на структуру його капіталу. Наступним фактором є кон'юнктура товарного ринку, від стабільності якої залежить безпечність використання позикового капіталу. Структура капіталу підприємства також залежить від податкової та інвестиційної політики держави що мають значний вплив на вибір структури фінансування, як і від рівня інфляції що має негативний вплив і сприяє знеціненню капіталу.

Представлена класифікація факторів, що впливають на рішення менеджменту про вибір певного співвідношення позикового і власного капіталів, сприяє більш глибокому осмисленню процесу формування структури капіталу, розумінню мотивів такого вибору, а також обґрунтуванню стратегічних планів організацій.

Таким чином, проведене автором дослідження свідчить про те, що формування оптимальної структури капіталу підприємства залежить від впливу багатьох зовнішніх та внутрішніх факторів, що впливають як на співвідношення джерел фінансування, так і на обсяги коштів, які підприємство може залучити з того чи іншого джерела. У наступних роботах автора увага буде приділена визначенню та подальшому дослідженню основних зовнішніх та внутрішніх факторів, що сприятимуть полегшенню процесу пошуку проблемних місць, аналізу та систематизації капіталу підприємства, а також дозволить підприємству підвищити результативність прийняття управлінських рішень, націлених на створення оптимальної структури капіталу та забезпечення фінансової стійкості та рентабельності підприємства.

Література

1. Литовченко О. Ю. Оптимізація структури капіталу як складова стратегії забезпечення фінансової безпеки підприємства [Електронний ресурс] / О. Ю. Литовченко, С. А. Макуха // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2010. – № 29 – С. 134 – 136. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/Vetp/2010_29/10lucso.pdf.

2. Стеценко Б. Т. Теоретичні підходи до визначення оптимальної структури капіталу акціонерного товариства/ Б. Т. Стеценко // Ринок цінних паперів. Вісник ДКЦПФР. – 2010. – № 5/6. – С. 41 – 47.

3. Викиданець І. В. Методи оптимізації структури капіталу підприємства [Електронний ресурс] / І. В. Викиданець. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Vdnuet/econ/2012_3/27.pdf.

4. Максимова Ю. Б. Формирование оптимальной структуры капитала как фактор обеспечения финансовой устойчивости компании // Молодой ученый. – 2014. – №1. – С. 390 – 396.

5. Бланк І. О. Основи фінансового менеджменту. Т.1. – К. : Ніка-Центр, 2011. – 592 с.

Науковий керівник, к.е.н., доцент

Мартіянова М.П.

Опубліковано в авторській редакції